

ПРОБЛЕМА ОСОБИСТІСНОГО РЕСУРСУ ДЛЯ РОЗВИТКУ ПІДПРИЄМНИЦЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ В УКРАЇНІ

Любчук Ольга Костянтинівна, завідувача кафедри туризму, д. держ. упр., професор, Державний вищий навчальний заклад «Приазовський державний технічний університет» м. Маріуполь.

Lyubchuk Olga, Head of the Department of Tourism, Doctor of Science in State management, professor, State Higher Educational Establishment «PRIAZOVSKYI STATE TECHNICAL UNIVERSITY».

Lyubchuk O. Personality resource as means of developing entrepreneurship activities in Ukraine.

The paper considers the nature and importance of small business for further development of economics in Ukraine. The specific features of developing of small business in Donetsk region before launching ATO (Anti-terrorist operation) are defined. The author analyses the dominating nature of monocentric concentration of small business in Ukraine. Such situation is explained with development of regional centres infrastructure and its insufficient development in the regions. The role of business-incubator set up at higher education institution for training entrepreneurs is described. The author focuses on the importance of conceptual approach to training future entrepreneurs. The main point in the concept is training specialists in Management of Organisations who are able to establish their own company.

Realisation of this concept envisages carrying out psychological monitoring of the entrepreneur potential and development of specialized training programmes. Research of the entrepreneur potential was based on the approach put forward by Natalia Belskaia (Kostuk Institute of Psychology of National Academy of Pedagogical Sciences of Ukraine). The analysis of the entrepreneur potential as a collection of personality traits has been performed. Structural components of the entrepreneur potential – professional orientation, intellectual ability, emotional intelligence, communicative skills, business capability, internality – have been described. The author made comparative analysis of entrepreneur and management potentials. Specific features of the above potentials have been defined. Management potential includes orientation towards management activity, creativity, and assertiveness. Entrepreneur potential includes orientation towards entrepreneur activity, ability to achieve goals and business qualities of entrepreneur. Monitoring of entrepreneur potential allowed to highlight 3 groups among the participants: “psychologically prepared”, “potentially prepared”, “not willing”. The necessity of conducting communicative training and training of business qualities of entrepreneur for “potentially prepared” has been identified.

Любчук О.К. Проблема особистісного ресурсу для розвитку підприємницької діяльності в Україні.

У статті розглянуто сутність та значення малого бізнесу для подальшого розвитку економіки в Україні. Визначено особливості розвитку малого бізнесу в Донецькому регіоні до початку АТО. Зазначено домінування моноцентричної концентрації малого бізнесу в Україні. Таке положення обумовлено розвитком інфраструктури обласних центрів та недостатнім її розвитком в регіонах. Показано роль бізнес-інкубатора на базі вищого навчального закладу для підготовки підприємництва. Представлено значення концепції для підготовки підприємницьких кадрів. Основним положенням концепції є підготовка фахівців з спеціальності «Менеджмент організацій», які здатні створити власне підприємство. Реалізація даної концепції потребує проведення психологічного моніторингу

підприємницького потенціалу та розробки спеціальних програм підготовки. Дослідження підприємницького потенціалу ґрунтувалося на підході Н. Бельської (Інститут психології ім. Г.С.Костюка НАПН України). Проаналізовано підприємницький потенціал як сукупність характеристик особистості. Дана характеристика структурних складових підприємницького потенціалу: професійна спрямованість, інтелектуальні якості, емоційно-вольові якості, комунікативні якості, ділові якості, інтернальність. Проведено порівняльний аналіз підприємницького та управлінського потенціалів. Визначено відмінні особистісні якості даних потенціалів. Управлінський потенціал включає спрямованість на управлінську діяльність, креативність та асертивність. Підприємницький потенціал включає спрямованість на підприємницьку діяльність, вольові та ділові якості підприємця. Моніторинг сформованості підприємницького потенціалу виявив три групи: «психологічно готових», «потенційно готових», «не бажаних». Виявлено необхідність проведення комунікативного тренінгу та тренінгу з розвитку ділових якостей підприємця для «потенційно готових».

Любчук О.К. Проблема личностного ресурса для развития предпринимательской деятельности в Украине.

В статье рассмотрены сущность и значение малого бизнеса для дальнейшего развития экономики в Украине. Определены особенности развития малого бизнеса в Донецком регионе до начала АТО. Показано доминирование моноцентричной концентрации малого бизнеса в Украине. Такое положение обусловлено развитием инфраструктуры областных центров и недостаточным ее развитием в регионах. Показана роль бизнес-инкубатора на базе высшего учебного заведения для подготовки предпринимательства. Представлено значение концепции для подготовки предпринимательских кадров. Основным положением концепции является подготовка специалистов по специальности «Менеджмент организаций», которые способны создать собственное предприятие. Реализация данной концепции предполагает проведение психологического мониторинга предпринимательского потенциала и разработки специальных программ подготовки. Исследование предпринимательского потенциала основывалось на подходе Н. Бельской (Институт психологии им. Г.С. Костюка НАПН Украины). Проанализирован предпринимательский потенциал как совокупность характеристик личности. Дана характеристика структурных составляющих предпринимательского потенциала: профессиональная направленность, интеллектуальные качества, эмоционально-волевые качества, коммуникативные качества, деловые качества, интернальность. Проведен сравнительный анализ предпринимательского и управленческого потенциалов. Определены отличительные качества данных потенциалов. Управленческий потенциал включает направленность на управленческую деятельность, креативность и асертивность. Предпринимательский потенциал включает направленность на предпринимательскую деятельность, волевые и деловые качества предпринимателя. Мониторинг предпринимательского потенциала выявил три группы: «психологически готовых», «потенциально готовых», «не желающих». Виявлена необходимость проведения комунікативного тренінгу та тренінгу по розвитку делових якостей підприємця для «потенціально готовых».

Постановка проблеми в загальному вигляді і її зв'язок з науковими та практичними завданнями. Підприємницька діяльність є основою економічного і соціального розвитку, вирішення соціальних проблем, подолання бідності та забезпечення високого рівня життя громадян. Тому питання створення в країні належних умов для розвитку відповідального перед державою, соціально-орієнтованого, спрямованого на вирішення як поточних, так і довгострокових задач бізнесу є першочерговим. Рівень кваліфікації підприємців, зайнятих у сфері бізнесу, в Україні є невисоким, що значно

ускладнює перспективи його інноваційного розвитку. Підготовка, перепідготовка та підвищення кваліфікації кадрів мають вирішальне значення в формуванні підприємництва, яке відповідає вимогам сучасного етапу розвитку країни, націленого на прискорення науково-технічного прогресу, забезпечення ефективного використання матеріальних, людських та фінансових ресурсів, посилення соціальної відповідальності бізнесу в цілому. Відсутність спеціальних знань у сфері бізнес-освіти, неефективний менеджмент знижують конкурентоспроможність малого бізнесу, погіршують якість його персоналу. Як показав аналіз наукових досліджень, вирішення проблеми збільшення чисельності підприємств малого бізнесу завдяки виявленню та розвитку особистісного ресурсу, зокрема складових підприємницького потенціалу є затребуваним для нинішнього етапу розвитку підприємницької діяльності в Україні.

Аналіз останніх досліджень та публікацій, на які опирається автор. Виділення невирішених питань. З'ясуванню значення та місця підприємництва в економічній політиці країни та її регіонів, вивченню значущості регіональної інфраструктури з підтримки підприємництва присвячені роботи дослідників Л.Беззубко, Т.Сьомкіної, І.Новікової та ін. Вивченню проблеми ролі людського капіталу, його особливостей, структурних складових необхідних для розвитку та реалізації підприємницького потенціалу присвячені наукові дослідження О.Любчук, В.Токаревої, С.Поважного. Проблема підготовки висококваліфікованих спеціалістів для сфери малого бізнесу розроблялися в наукових працях таких вітчизняних вчених, як: С.Дейч, О.Долгальнової, О.Крецендер, К.Ляпіна, Р.Ободець, А. Поважного та ін. Разом з тим чимало питань стосовно малого бізнесу в Україні на сьогодні лишаються ще недостатньо вивченими та потребують подальшого розгляду.

Виділення невирішеної проблеми, якій присвячується стаття. Більшість дослідників не вивчали вплив особливостей підприємницького потенціалу як складової особистісного ресурсу на розвиток підприємницької діяльності та перспективи його формування в таких інноваційних структурах як бізнес-інкубатори на базі вищих навчальних закладів для розвитку малого бізнесу регіону.

Метою статті є аналіз стану малого бізнесу в Україні, розгляд особистісного ресурсу, його складових як значущого чинника, який при несформованості негативно впливає на підприємницьку діяльність, та запропонування шляхів профілактики та подолання його як негативного фактору для розвитку малого бізнесу.

Результати дослідження. Обґрунтування отриманих матеріалів. На сьогодні в Україні поки що не до кінця використані наявні можливості й не створені економічні передумови для того, щоб малий бізнес став рушійною силою інноваційного розвитку, активатором структурної перебудови економіки, гарантією її зростання. Як вважає Д.Васильєва, сучасний малий бізнес – це самостійна, систематична господарська діяльність малих підприємств будь-якої форми власності та громадян-підприємців (фізичних осіб), яка проводиться на власний ризик з метою отримання прибутку.. Суть та значення малого бізнесу полягають у тому, що він є провідним сектором ринкової економіки; складає основу дрібнотоварного виробництва; визначає темпи економічного розвитку, структуру та якісну характеристику ВВП; здійснює структурну перебудову економіки, швидку окупність витрат, свободу ринкового вибору; забезпечує насичення ринку споживацькими товарами та послугами повсякденного попиту, реалізацію інновацій, додаткові робочі місця; має високу мобільність, раціональні форми управління; формує новий соціальний прошарок підприємців-власників; сприяє послабленню монополізму, розвитку конкуренції. Саме підготовка кадрів відіграє важливу роль в розвитку та ефективному управлінні малими підприємствами, оскільки малому бізнесу притаманні соціальні джерела активізації колективної праці, чого не існує на великих фірмах [1].

Значна роль у розвитку малого бізнесу належить регіональним органам влади. Наявність знань найбільш поширених проблем, з якими стикаються підприємці, дозволяє

регіональним органам влади проводити більш адресно запроваджувати заходи щодо їх підтримки з урахуванням як пріоритетних напрямів їх роботи та її результативності виконання завдань з розвитку економіки регіону. Роль бізнес-інкубаторів на базі вищих навчальних закладів є провідною для підготовки підприємництва. В 2008 році був створений перший в Донецькому регіоні «Донецький міський бізнес-інкубатор» як громадська організація на базі вищого навчального закладу; була розроблена концепція, яка базувалась на положенні, що фахівець повинен сам себе працевлаштувати, створив власне підприємство, що реалізувалося в рамках спеціальності «Менеджмент організацій».

Для реалізації даної концепції були розроблені спеціальні програми підготовки даних спеціалістів з метою формування у них готовності до підприємницької діяльності. Вважалося, що фундаментальна інтегральна підготовка менеджера дозволить враховувати вплив різноманітних факторів на економічний стан в економічних категоріях, оцінювати стан економічної безпеки на даний момент, перспективи та напрямки трансформації, запропонувати комплекс заходів з підтримки або підвищення рівня економічної захищеності, а також керувати виконанням заходів із забезпечення економічної безпеки різних структур та контролювати їх результати [2]. Вирішення проблем підготовки майбутніх підприємців на рівні навчального закладу затребувало аналізу підприємницького потенціалу як сукупності психологічних характеристик особистості, які обумовлюють успішність в підприємницькій діяльності. Дане дослідження підприємницького потенціалу ґрунтувалося на підході Н. Бельської - наукового співробітника лабораторії психології навчання Інституту психології ім. Г.С.Костюка НАПН України.

Структурними складовими підприємницького потенціалу людини розглядалися наступні: професійна спрямованість, інтелектуальні якості (невербальні та вербальні); емоційно-вольові якості (психоемоційний тонус та вольову наполегливість); комунікативні якості (товариськість, організаційно-лідерський потенціал, гнучкість); ділові якості (самостійність та підприємливість); інтернальність. Діловими якостями підприємця визначені: самостійність, підприємливість як інноваційний потенціал, підприємливість як практична реалізація [3]. Показниками розвитку вищезазначених складових є рівень їх розвитку та якісний прояв. До основних характеристик інтелекту підприємця відносять володіння лексиконом, здатність до виявлення аналогій і встановлення логічних зв'язків між різними видами вербальної інформації, здатність комбінувати знання з різних сфер, гнучкість та швидкість переключення вербального мислення, здатність знаходити найбільш точне рішення серед приблизних, а також кмітливість, темп та продуктивність математичного (а також фінансово-економічного) аналізу, здатність до практичного математичного мислення.

Товариськість як комунікативна якість підприємця включає здатність швидко ініціювати контакт (з будь-яким партнером і в широкому соціальному діапазоні) та підтримувати його на необхідному рівні в залежності від завдання; психологічну готовність до співробітництва з оточенням, врахування соціальних цінностей і традицій, колективізм; оптимальне представництво у спілкуванні природньо-емоційного компоненту ("чарівність"), привітність та дружлюбність; витривалість в умовах підвищених нервово-емоційних навантажень, пов'язаних із спілкуванням у несприятливому соціальному середовищі; відсутність вираженого егоцентризму або ворожості.

Організаційно-лідерський потенціал підприємця розглядається як система особистісних властивостей та якостей: упевненість, домінантність, прагнення та здатність очолити групу для вирішення завдань, що стоять перед нею, організувати спільну діяльність; готовність до прийняття особистої відповідальності за результати групової роботи; прагнення до завоювання авторитету і до статусного зростання. Гнучкість як комунікативна якість підприємця включає: гнучкість та дипломатичність у побудові контактів; ввічливість, знання та правильне застосування комунікативно-соціальних стандартів; здатність розбиратися в людях і прогнозувати розвиток стосунків із ними;

здатність передбачувати та уникати конфліктних ситуацій, відсутність агресивності, орієнтація на співробітництво і пошук компромісу при зіткненні інтересів. Самостійність як ділова якість підприємця розглядається як прагнення і здатність діяти в автономному режимі, орієнтація на власне бачення, не навіюваність, незалежність у формуванні власної думки, рішень і стратегій, а також життєвої або професійної концепції.

Підприємливість як інноваційний потенціал включає: новаторство; здатність генерувати або вибирати нові ідеї, підходи та проекти, визначати перспективні сфери інвестування; скептицизм та критичне ставлення до застарілих штампів і стереотипів, концептуальний підхід і прагнення до максимальної поінформованості у своїй справі; ініціативність, схильність до реформ і експериментування; терпимість до невизначеності. Підприємливість як практична реалізація включає: енергійність, рішучість, активність; здатність втілювати в життя ідеї та проекти; реалізм і практичність у постановці цілей та визначенні засобів щодо їхнього досягнення; прагматична спрямованість експериментів та ініціатив, їхня "прив'язка" до вирішення поточних та перспективних економічних завдань; толерантність до протидії, конкурентоздатність.

Інтернальність розуміється як готовність активно та творчо керувати своїм життям та долею, нести особисту відповідальність за власні вчинки і рішення, правильно аналізувати свої помилки і невдачі, робити необхідні висновки з метою їх запобігання. Психоемоційний тонус включає емоційну стабільність та загальну врівноваженість; упевненість у собі та позитивну самооцінку; оптимізм, відсутність страху перед можливістю невдач; стресостійкість у складних ситуаціях, здатність витримувати значні нервово-психічні навантаження; здатність приймати відповідальні рішення в умовах дефіциту часу та інформації або пов'язані з ризиком. Вольова наполегливість проявляється в цілеспрямованості, в здатності до планомірної реалізації намічених стратегій, всупереч труднощам та перешкодам, у вольових задатках, опірності зовнішнім впливам.

Порівняльний аналіз управлінського та підприємницького потенціалів, проведений О.Любчук дозволив виявити відмінні особистісні якості: сформованість управлінського потенціалу потребує наявності мотиваційної професійної спрямованості на управлінську діяльність, креативності та асертивності; підприємницький потенціал - прояву мотиваційної професійної спрямованості на підприємницьку діяльність, сформованості вольових та ділових якостей підприємця [4, С.344].

Проведений моніторинг підприємницького потенціалу магістрів з управління з метою визначення відсотку психологічно готових до здійснення підприємницької діяльності зразу після закінчення університету без впровадження спеціальних освітніх інновацій у фахову підготовку виявив: 80% випускників магістратури вищої школи управління мають високий та достатній рівні професійної спрямованості до відкриття власної справи, але нерівномірність в розвитку складових підприємницького потенціалу призводить до того, що тільки 30% магістрів може бути рекомендована підприємницька діяльність. Без впровадження освітніх інновацій у фахову підготовку управлінців, що будуть сприяти розвитку особистісних складових підприємницького потенціалу, для 50% магістрів, які мають професійну спрямованість на підприємницьку діяльність, але недостатні рівні розвитку інших складових, що необхідні для успішного ведення бізнесу, їх бажання та прагнення стати підприємцем, так і залишаться мрією або будуть мати невтішний результат в реалізації.

Проведений порівняльний аналіз складових підприємницького та управлінського потенціалів показав, що при підготовці підприємців слід звернути особливу увагу на ділові та емоційно – вольові якості підприємця. Згідно результатів дослідження, 65% магістрів мають середній та низький рівні розвитку психоемоційного тону, що в поведінці проявляється неврівноваженістю, емоційною нестабільністю, неможливістю витримувати значні нервово – психічні навантаження в нестандартних, стресових ситуаціях.

На основі проведення моніторингу підприємницького потенціалу було виділено три групи респондентів в залежності від рівня розвитку якостей, які необхідні для досягнення успіху в підприємницькій діяльності:

перша група – «психологічно готові до підприємницької діяльності», для яких є характерним є достатньо-високі рівні професійної спрямованості на підприємницьку діяльність та інших необхідних складових підприємницького потенціалу;

друга група – «потенційно готові до відкриття власної справи», для яких є характерним є достатньо-високі рівні професійної спрямованості на підприємницьку діяльність, але низько-середні рівні розвитку комунікативних, ділових та інших складових підприємницького потенціалу (різноманітні підгрупи за кількісно-якісними характеристиками сформованості необхідних складових);

третья група – «не бажані», мотиваційна професійна спрямованість яких знаходиться в рамках становлення фахівцем або управлінцем або недостатні рівні сформованості складових підприємницького потенціалу, зокрема інтелектуальних здатностей та інших.

За розвитком ділових якостей підприємця для 50% магістрів необхідними є спеціальні поведінкові тренінги для розвитку даних якостей; для 54% магістрів – комунікативні тренінги; для 52% магістрів – заняття в «Школі лідерства»

Таким чином можна констатувати, що виявлення рівня розвитку особистісних складових підприємницького потенціалу має важливе значення для вищих навчальних закладів при розробці методик підготовки кадрів в якості соціальних інноваторів для економіки регіону, здатних забезпечувати інтенсивний розвиток малого бізнесу відповідно до актуальних потреб та стратегічних планів соціально-економічного розвитку регіону і держави в цілому.

В зв'язку з цим, в регіональній практиці розвитку малого підприємництва треба приділяти увагу існуючим і створенню найбільш вагомим регіональних інститутів – інноваційних центрів розвитку підприємництва (бізнес-інкубаторів, бізнес-центрів), що будуть забезпечувати підтримку підприємництва, та стимулюватимуть використання інноваційних технологій в бізнес-діяльності. З метою формування сприятливих умов для малого підприємництва, в Донецькому регіоні до початку АТО проводився цілий комплекс заходів з інформаційно-освітніх послуг та інші заходи, які значною мірою сприяли розвитку малого бізнесу в регіоні.

Одним із напрямків розвитку малого бізнесу в регіоні є створення значного прошарку малих підприємств в державному, муніципальному, приватному секторах економіки. Як показав проведений аналіз, в 2012 році в Донецькій області діяло 26170 малих підприємств. Загальна чисельність зайнятих у сфері малого бізнесу склала 159700 осіб, з яких 152 900 наймані працівники. Питома вага найманих працівників малих підприємств Донецької області в їх загальній чисельності по країні (близько 2 млн. чол.) дорівнювала 7,9 %. За 2012 рік малими підприємствами було реалізовано продукції (товарів, послуг) на суму 54,9 млрд. грн., що склало 8,3 % загального обсягу реалізації всіх малих підприємств України (670,5 млрд. грн.). За цим показником Донецька область посідала третє місце після Києва - 30,4 %, і Дніпропетровської області - 8,4 %.

Дослідження в контексті даної проблеми свідчать про те, що малий бізнес як і раніше був орієнтований на торговельну та посередницьку діяльність. Кожний третій суб'єкт малого підприємництва області займався оптовою та роздрібною торгівлею - 8700 підприємств. Це більше, ніж у промисловості, будівництві і сільському господарстві, разом узятих. Половина малих підприємств регіону було зосереджено в обласному центрі (13тис.), на них працювало 75 тис. чоловік, річний дохід малих підприємств від реалізації продукції (товарів, послуг) складав 62 % обласного обсягу [5]. На ринку України домінує так звана моноцентрична концентрація малого бізнесу. Домінуюче положення моноцентричної концентрації малого бізнесу в Україні сьогодні обумовлене, з одного боку, кращим розвитком інфраструктури обласних центрів, а з іншого – нерозвиненістю в

регіонах юридичних, навчальних та довідково- інформаційних служб відповідного спрямування.

Висновки та пропозиції в даному напрямку. Розвиток малого бізнесу сприяє вирішенню низки соціальних проблем, а саме: формуванню середнього класу, який є основою соціально-економічних реформ, гарантом політичної стабільності та демократичного розвитку суспільства; створенню нових додаткових робочих місць та зниженню рівня безробіття тощо. В сучасних умовах розвитку ринкової економіки успіх підприємницької діяльності залежить від багатьох факторів, серед яких одним із головних є її особистісний ресурс.

Проведені дослідження виявили, що рівень сформованості особистісного ресурсу підприємницького потенціалу може бути різним, що буде знижувати або перешкоджати досягненню успіху в бізнесі, тому виявлення серед бажаючих відкривати свій власний малий бізнес тих, які особистісно готові здійснювати підприємницьку діяльність при наданні підтримки з боку бізнес-інкубатору є актуальним. Вияв, розвиток та сприяння реалізації підприємницького потенціалу у студентів під час їх фахової підготовки у вищому навчальному закладі є інноваційним підходом у вирішенні проблеми формування підприємницьких кадрів для економіки регіону.

Список використаних джерел:

1. Васильєва Д.В. Актуальні проблеми розвитку малого бізнесу в Україні / Д.В. Васильєва // Механізм регулювання економіки. – 2011. - №3. – С.188-196.
2. Ободец Р.В. Подготовка высококвалифицированных специалистов в сфере ведения бизнеса на примере работы общественной организации «Донецкий городской бизнес-инкубатор» и Донецкого государственного университета управления / Р.В.Ободец, О.К.Любчук // Соціальний менеджмент і управління інформаційними процесами: зб. наук. праць Донецького державного університету управління. - Донецьк, 2010. - вип.147., серія «Державне управління».- С.244-256.
3. Поважний С.Ф. Дослідження проблеми становлення підприємницького потенціалу студентів вузів управлінського профілю / С.Ф. Поважний, О.К. Любчук // Соціологія управління: зб. наук. праць Донецького державного університету управління. – Т. 8. - вип. 3 (80)., серія «Спеціальні та галузеві соціології». – Донецьк: ДонДУУ, 2007.- С.8-17.
4. Любчук О.К. Теоретико-методологічні засади державного управління неперервною освітою в Україні та її регіонах: [моногр.] / Любчук О.К.- Донецьк: СПД Куприянов В.С., 2010. – 395с.
5. Главное управление статистики в Донецкой области / Прес-бюлетень №6/ [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://donetskstat.gov.ua/pres/presreliz.php?dn=0613&number=4>

References (BSI):

1. Vasileva D.V. (2011), Actual problems of development of small business in Ukraine [Aktualni problemi rozvitku small biznesu in Ukraini, Mehanizm regulyuvannya Economy], №3, pp.188-196.
2. Obodets R.V. (2010), Preparation of highly qualified specialists in the sphere of business on the example of the NGO "Donetsk city business incubator" and Donetsk State University of Management, *Sotsialny management i upravlinnya informatsiyynimi Process: ST. Sciences. Prace of Donetsk sovereign universitetu upravlinnya*, Vol.147, Donetsk, pp.244-256.
3. Povazhnay S.F. (2007), Study of the problems of formation of the entrepreneurial potential of students of high schools administrative profile [Doslidzhennya problems of formation pidpriemnitskogo potentsialu studentiv vuziv upravlinskogo profilyu, Sotsiologiya upravlinnya: ST. Sciences. Prace of Donetsk sovereign universitetu upravlinnya.], Vol. 3 (80), pp.8-17.

4. Lyubchuk D.C. (2010), Theoretical and methodological bases of the government ceaselessly education in Ukraine and regions [Theoretical and metodologichni Ambush sovereign upravlinnya neperervnoyu osvitoyu in Ukraïni that її regionah: monograph.] ,Donetsk, 395p.

5. Department of Statistics in the Donetsk region, Press Newsletter №6, available at: <http://donetskstat.gov.ua/pres/presreliz.php?dn=0613&number=4>

Ключові слова: підприємства малого бізнесу, підприємницькі кадри, бізнес-інкубатор, концепція підготовки, моніторинг, підприємницький потенціал, управлінський потенціал, особистісна готовність, поведінкові тренінги.

Ключевые слова: предприятия малого бизнеса, предпринимательские кадры, бизнес-инкубатор, концепция подготовки, мониторинг, предпринимательский потенциал, управленческий потенциал, личностная готовность, поведенческие тренинги.

Keywords: small business, business personnel, Business Incubator, concept of training, monitoring, entrepreneurial potential, management potential, readiness, behavioral training